

Sastera Rakyat daripada Perspektif Kearifan Tempatan dan Potensinya kepada Pelancongan Budaya di Sarawak

Folk Literature from the Perspective of Local Wisdom and Its Potential to the Cultural Tourism in Sarawak

DILAH TUAH

ABSTRAK

Sastera rakyat merupakan sebahagian daripada budaya rakyat yang merangkumi semua aspek kehidupan. Pada awalnya sastera rakyat atau sastera lisan tersebar dari mulut ke mulut sebelum ia diperturunkan daripada satu generasi ke satu generasi. Salah satu daripada sastera rakyat yang popular ialah cerita rakyat, kerana bentuknya yang bersifat universal dan hampir dimiliki oleh semua masyarakat di dunia. Di Sarawak, cerita-cerita rakyat etnik peribumi terdiri daripada cerita asal usul, mitos dan legenda sesuatu tempat yang sebahagiannya merupakan destinasi pelancongan utama di negeri ini. Bertitik tolak daripada itu, penelitian ini dijalankan untuk mendapatkan data mutakhir potensi cerita rakyat daripada perspektif kearifan tempatan kepada industri pelancongan budaya di Sarawak. Bagi mendapatkan data kajian, kaedah penyelidikan kualitatif berasaskan analisis teks telah diguna pakai dalam kajian ini. Sebanyak empat buah cerita rakyat Sarawak daripada *Antologi Cerita Rakyat Sarawak: Telichu dan Telichai (2020)* terbitan Dewan Bahasa dan Pustaka telah dianalisis. Dapatan kajian menunjukkan cerita rakyat sememangnya berpotensi menjadi alat untuk mempromosikan pelancongan budaya di Sarawak. Selain itu, dapatan kajian menunjukkan nilai kearifan tempatan yang terkandung di dalam cerita-cerita rakyat Sarawak mempunyai nilai komersial yang mampu dipasarkan sehingga ke peringkat antarabangsa. Di sisi yang lain, kajian ini dapat dijadikan sumber rujukan kepada para pemegang taruh industri pelancongan Sarawak, dalam merangka strategi baharu bagi memajukan industri pelancongan budaya di negeri ini.

Kata kunci: sastera rakyat; cerita rakyat; kearifan tempatan; budaya; Sarawak

ABSTRACT

Folk literature is part of the communal culture that comprises all aspects of life. Initially, folk literature or verbal literature spread via word of mouth before being passed down from one generation to another. One of the well-known folk literature is folklores due to its universal characteristics and exist in all communities across the world. In Sarawak, the folklores of indigenous ethnics consist of stories of their origin, myths, and legends of particular places that become major tourist destinations of the state. Thus, this study is conducted to gather the latest data on the potential of folklores to the cultural tourism industry in Sarawak from the perspective of local wisdom. The data collection procedure comprised qualitative research method via texts analysis. A total of four Sarawak folklores from the *Sarawak Folklores Anthology: Telichu and Telichai (2020)* published by Dewan Bahasa dan Pustaka were analysed. The result shows that folklores have the potential of becoming a promotional tool for cultural tourism in Sarawak. Furthermore, the local wisdom contained in Sarawak folklores has commercial values that can be marketed to the international level. These findings serve as reference for stakeholders in the Sarawak tourism industry to formulate new strategies in order to further develop the local cultural tourism industry.

Keyword: Folk literature; folklores; local wisdom; culture; Sarawak

PENGENALAN

Sarawak merupakan sebuah negeri multietnik yang menyimpan khazanah budaya, bahasa dan sastera daripada 28 kumpulan etnik (Jeniri 2015). Merujuk *Buku Tahunan Perangkaan Sarawak 2015*, kaum terbesar di Sarawak terdiri daripada Iban (713,421

orang), Melayu (568,113 orang), Bidayuh (198,473 orang), Melanau (123,410 orang), Bumiputera lain (156,436 orang), Cina (577,646 orang), India (7,411 orang) dan lain-lain (9,138 orang). Daripada sekian banyak kumpulan etnik di atas, etnik-etnik ini kemudiannya terpecah kepada subetnik yang lebih kecil. Menurut Mary Fatimah et al. (2015), etnik